

Regionstyrelsen

Yttrande över slutbetänkandet av Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet över slutbetänkandet Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56).

Sammanfattning

Socialdepartementet har remitterat *slutbetänkandet från utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier, Några smittskyddsfrågor inom socialtjänsten och socialförsäkringen (SOU 2023:56)*, till Region Stockholm för yttrande. Utredningen föreslår bland annat att en ny extraordinär smittskyddsåtgärd införs avseende boenden med grund i Socialtjänstlag (2001:453), SoL, och Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Region Stockholm är tveksam till utredningens förslag och förordar att möjligheten till tillfällig isolering på boendet av smittskyddsskäl införs istället för utredningens förslag om flyttning som åtgärd.

Bakgrund

Socialdepartementet har remitterat *slutbetänkandet från utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier, Några smittskyddsfrågor inom socialtjänsten och socialförsäkringen (SOU 2023:56)*, till Region Stockholm för yttrande. Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag som syftar till att stärka smittskyddet för vissa grupper inom socialtjänsten och att göra en översyn av bestämmelserna om smittbärrpenning.

Utredningen berör miljöer där personer vistas och har boende med grund i Socialtjänstlag (2001:453), SoL, och Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Inom de aktuella boendeformerna vistas i stor utsträckning personer som är särskilt sårbara för infektionssjukdomar. Vidare kan vissa av de boende, på grund av olika former av nedsatt kognitiv förmåga och vandringsbeteende, ha svårt att själva vidta smittskydds-

åtgärder för att skydda sig eller andra från smitta. Utredningen har sett över möjligheter att på boendena kunna vidta tillräckliga åtgärder för att både kunna skydda de boende samt hindra andra boende från att sprida smitta, även när personen i fråga inte själv kan samtycka till åtgärder för att hindra smittspridning.

Utifrån proportionalitetsövervägningar har utredningen kommit fram till att den enskildes intresse av att inte utsättas för tvång i vissa fall kan behöva stå tillbaka för andra enskildas intresse av att skyddas från smitta. Utredningen föreslår därför att en ny extraordinär smittskyddsåtgärd, *flyttning*, införs i smittskyddslagen. Flyttning innebär en möjlighet att utan samtycke flytta den som bor i vissa boendeformer enligt SoL eller LSS, och som är eller kan antas vara smittad av en samhällsfarlig sjukdom och som genom sitt beteende riskerar att smitta andra, från sin ordinarie bostad till en annan motsvarande bostad. Frivilliga möjligheter att få personen att samarbeta gällande smittskyddsåtgärder ska vara prövade och uttömda. Det är hälso- och sjukvårdspersonal på boendet som ska ta fram underlag till beslut om flyttning. Därefter skall underlaget underställas smittskyddsläkaren som kan besluta om flyttning och isolering i maximalt tre veckor, med möjlighet till förlängning. Allt ansvar gällande personen utifrån omhändertagandet enligt SoL och LSS ligger kvar på kommunen som också ansvarar att ta fram ett alternativt boende till personen. Det är dock inte obligatoriskt för kommunen att ha en sådan möjlighet i beredskap. Flytt kan ske med hjälp av polishandräckning.

Utredningen har övervägt att lämna förslag som innebär att tillfällig isolering ska kunna ske på de boendeformer som omfattas av uppdraget. Utredningens bedömning är att det av principiella, etiska och praktiska skäl inte bör införas en möjlighet att genomföra tillfällig isolering inom dessa boendeformer.

Utredningen har vidare haft i uppdrag att utreda behovet av, och om det bedöms lämpligt, lämna förslag som möjliggör testning av individer även när indikationen för provtagning inte faller under nuvarande regleringar i Smittskyddslagen (2004:168), SmL, eller Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL. Utredningen har gjort bedömningen att det är inte är lämpligt att utöka möjligheten till att besluta om tvångsåtgärder utan misstanke om smitta av allmänfarlig sjukdom.

Utredningen lämnar inga förslag till ändringar av lagstiftningen som reglerar smittbärrapporteringen. Utredningen anser att frågan bör hanteras genom att ett samlat grepp tas om socialförsäkringen vid krig, krigsfara och

allvarliga fredstida kriser. Försäkringskassan har gjort en framställan till regeringen om att en sådan utredning bör tillsättas.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm ser nödvändigheten i att kunna hindra smittspridning i de aktuella miljöerna och kan konstatera att utredningen noggrant har utrett frågan. Det hade dock varit givande om utredningen tagit in geriatrikexpertis för att belysa frågan utifrån både ett vårdgivar- och omsorgsperspektiv. Region Stockholm är tveksam till utredningens förslag om att en ny extraordinär smittskyddsåtgärd, flyttning, införs.

Utredningens svårighet ligger i att det egentligen inte finns någon bra lösning, gällande enskilda individers beteende, för att undvika smitta på boenden inom SoL och LSS. Den enskildes intresse av att inte utsättas för tvångsåtgärder ställs mot smittskyddsintresset. Möjligheter till tvång kan vara nödvändigt när ett samtycke inte kan erhållas. Region Stockholm är emellertid tveksam till om förslaget att flytta personer är det bästa alternativet utifrån möjlig patientskada av både fysisk och psykisk art för de enskilda som kan drabbas av flyttning. En flytt som inte en person har samtyckt till och som sker till en okänd plats med okänd personal är inte bästa alternativ i sammanhanget. Region Stockholm ser ett bättre förstahandsalternativ i att isolera personen i sin bostad. Själva isoleringen kan då komma att vara mindre traumatisk för personen eftersom bostad och personal är den vanliga. En isolering/karantänsvistelse i bostaden kommer förmodligen, i vart fall gällande luftvägsvirus, vara begränsat till högst några dagar. En flyttning för förmodligen en mycket kort period ter sig därför omotiverad.

Region Stockholm anser att det är lämpligt att smittskyddsläkaren tar beslut om karantän/isolering. Den bedömning som finns i utredningen att karantänbesluten kommer att vara mycket få, utifrån att besluten enligt smittskyddslagen var få under pandemin, behöver dock inte stämma. Smittskyddsläkarna fick under pandemin många förfrågningar om isoleringar av personer boende inom SoL och LSS men ansåg då inte att proportionalitetsprincipen i smittskyddslagen samt rekvisiten gällande tillfällig isolering i samma lag var uppfyllda. Kraven i förslaget gällande flyttning, eller i vart fall för karantän i hemmet som regionen föredrar, är inte lika höga som för tillfällig isolering enligt 5:3 SmL och bedöms därmed kunna tillämpas oftare.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningens förslag bedöms medföra en ökad belastning på smittskyddsläkarna vid händelse av en pandemi vilket kan medföra ökade kostnader.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Zilla Jonsson
HR-direktör

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av slutbetänkandet Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56)

Beslutsexpediering

1. Socialdepartementet
2. Smittskydd Stockholm

Godkänd av Emma Lennartsson, 2023-12-18